

Komplex foglalkozások levezetésének módszereiről

Fekete György alezredes

Az utóbbi időben levezetett szakharcászati komplex foglalkozások tapasztalatai arra engednek következtetni, hogy a levezetési módszerek tekintetében még mindig vannak értelmezési, szemléleti problémák, még nem mindenütt értették meg teljes mértékben az Összkövetelményi Program rendszerét, szellemét. Általánosságban lehet állítani, a szakharcászati komplex foglalkozásokat „kis gyakorlatnak” tekintik a szervezők, azt levezető PK HTPH-ek, hadtáp tisztek, hadtáp törzsek. Olyan gyakorlatnak, melyen nem lehet már az egyes fogásokat, mozzanatokot megismételni, ismételten gyakorolni, ha az nem az előírásoknak megfelelően került végrehajtásra.

Ezzel szemben a szakharcászati komplex foglalkozás célja egyértelműen a tanítás, begyakorlás, besúlykolás lehet csak, mely igenis megköveteli a foglalkozás módszeres, mozzanatokra tagolt, szükségszerűen ismételt végrehajtását, a katonák tanítását, oktatását.

Állításaim bizonyítására induljunk ki az Összkövetelményi Programból, azon belül is vegyünk egy tipikus példát.

Az ezred ellátó század részére előírt 2. tárgykör (II. kötet 47. oldal) „Szállító raj harcászati felkészítésbe helyezése, menete, elhelyezése (telepítése), őrzés-védelme a csapatok harctevékenységeiben” címet viseli. A tárgykörön belül 4 foglalkozás megtartása került előírásra, melyek a levezetésük módszereit tekintve az alábbiak (a foglalkozás tárgyára vonatkozóan):

- elméleti ismertetés, bemutatás a laktanyában és terepen anyagi és szállító eszközök nélkül;
- szakharcászati alaki foglalkozás;
- szakharcászati komplex foglalkozás (teljes állománnyal és felszereléssel);
- szakharcászati komplex foglalkozás szállító rajjal.

Ha az ÖP 45. oldalán található tárgykör és óraelosztást is figyelembe vesszük, az a 2. tárgykörre az I. időszakban 10, a további időszakokban 4—4 órát ír elő, amiből következik, hogy a tárgyalat 2. tárgykör mind a négy foglalkozását egy napon (a II. és III. időszakban esetleg tárgykörrel kapcsolva) kell, illetve javasolt végrehajtani.

Tehát a foglalkozás levezetésének logikai rendje a fentiek alapján:

— Elméleti jellegű foglalkozás, magyarázat, hogyan kell a feladatot (feladat komplexumot) végrehajtani. Itt kerülhet sor a már korábban tanultak, a részfeladatok, mozdulatok, mozzanatok, fogások felidézésére, emlékeztetés, esetleg visszakerdezés formájában.

Ezt a foglalkozást (a foglalkozás ezen részét) levezethetjük tante-remben is különböző oktatás-technikai eszközök pl. diavetítő, írásvetítő, mágneses tábla, terepasztal, filmvetítő stb. egyedi vagy kombinált alkalmazásával.

— Bemutatás. A laktanya területén kezdődik pl. a besorolás végrehajtásának, a laktanya elhagyásának bemutatásával, majd folytatódik a terepen, illetve a helyőrségi gyakorlótéren, a hadtáp gyakorló pályán.

A bemutatáshoz 1—2 gépkocsi szükséges, azok a gépkocsik, melyek a személyi állományt a gyakorlótérre kiszállítják, vagy a szakharcászati foglalkozások részeként a résztvevőkből kijelölt néhány gépkocsi.

— Szakharcászati alaki foglalkozás, melynek keretében az alegység teljes állománnyal és eszközeivel vesz már részt, de még csak az alakisági kérdéseket, az egyes fogásokat tanítjuk, ismételtetjük, gyakoroltatjuk kis alegység kötelékben. Pl. a besorolás végrehajtását zászlójelekre. A begyakoroltatás után (mikor már a részfoglalkozás vezetők jelentették saját részlegük begyakorlottságát) térhetünk át a következő minőségi fokozatra, a magasabb szintű módszerekkel végrehajtott foglalkozási típusra, a szakharcászati komplex foglalkozásra.

Vegyük alapul a tárgyalt tárgykör 4. sz. foglalkozására előírtakat. Az a) pont szennyezett terepszakasz leküzdése, majd b) részleges mentesítés végrehajtása. Az előzőek alapján milyen módszert válasszunk a foglalkozás vezetésére?

Célszerű megbeszéléssel kezdeni, melynek formája lehet a korábban tanultak visszakerdezése. A kérdés: a szennyezett terepszakasz leküzdésének rendszabályai általában és szállító raj kötelékében. Másik kérdés: a gépkocsivezető feladatai szennyezett terepszakasz leküzdésére történő felkészüléskor és végrehajtás alatt.

A helyes válasz, illetve annak minden katonával való tudatosítása után lehet a szennyezett terepszakasz leküzdésére való felkészülést végrehajtani kis csoportokban, 4—5 fő és egy részfoglalkozás vezető részvételével. A részfoglalkozás vezető így képes ellenőrizni minden katona tevékenységét, mérni a végrehajtás idejét, a kiképzési normákban meghatározott feltételek és időtartam betartását, képes a hibák kijavítására, illetve minden egyes katona tevékenységének gyakorlati végrehajtás közbeni értékelésére. Ezen kis csoportokban vezetett gyakorlást addig kell súlykolni, míg el nem éri a megfelelő vagy jó szintet.

Visszaállítva a kiinduló helyzetet (a részfoglalkozás vezetők jelentései után) az egész gyakorló állomány (a részfoglalkozás vezető tiszteltyettesek, tisztések, II—III. időszakos katonák is) komplexen hajtja végre a feladatot, szennyezett terepszakasz leküzdését.

A mentesítés helyére érve ugyanezen módszerrel kell a foglalkozást tovább folytatni.

Felvetődik a kérdés, egy jól begyakorlott személyi állománynál is így vezessük-e a foglalkozásokat. A választ mindig a konkrét helyzet adja, vagyis azokat a részfeladatokat, melyeket a személyi állomány korábban már jól begyakorolt, pl. mozgókonyha telepítése, mentesítés végrehajtása stb. lehet gyakoroltatni mindjárt komplexen, de ez esetben is biztosítani kell minden egyes végrehajtó személy ellenőrzését, a végrehajtás idejének mérését, a hibák kijavítását és ami még fontosabb, minden katonára ténykedésének elemző értékelését.

Összegezve az eddig elmondottakat, a szakharcászati komplex foglalkozáson oktatás, gyakoroltatás folyik először kis alegység kötelékben, majd a teljes résztvevő állománnyal, törekedve minden egyes katonára állandó foglalkoztatására, értékelésére, a hibák folyamatos kijavítására.

Pártunk nemrég lezajlott XI. kongresszusának határozata a fegyveres erők alapvető kötelességévé teszi az ifjúság nevelésében való résztvállalást. Ennek megfelelően kell politikailag előkészíteni a foglalkozást, megmagyarázva annak szükségességét, ezen keresztül aktivizálni a katonákat a foglalkozáson való aktív részvételre. Az egyes katonáknak meghatározott önálló feladatok végrehajtása során önállóságra való nevelés mellett a felelősségtudat alakítása is fontos tényező lehet. Az elsősegélynyújtási, tűzoltási, mentési feladatokon keresztül a közösségi szellem, az egymás és az ellátási feladatok végrehajtása iránti felelősségtudat alakítható a katonákban, ha a feladatok, mozzanatok beállítását ilyen célzatossággal is végezzük.

Az alakiságok megkövetelése, a katonák terepen történő harcserű mozgása, a korszerűségekre való törekvés, a harcban vizonyokat imitáló beállítások, ezek anyagi biztosítása (vaklőszer, jelzőtöltény, robbantási imitáció, tűz stb.) mind ilyen célok elérésének eszközei lehetnek.

Napjainkban előtérbe kerülnek az ésszerű takarékosági szempontok a kongresszusi határozat és a korábban kiadott MNVKF-i parancs szellemében. A takarékosági szemléletre való nevelés mellett az üzemanyaggal, jármű futással való takarékoság népgazdasági és összhadseregi érdekek is.

A takarékoságra való törekvés mindennek előtt a szakharcászati foglalkozás tervezésénél valósítható meg. A tervezésnél minél kevesebb km futást kell figyelembe venni, a kevesebb km futás alatt azonban az Összkövetelményi Programban előírt valamennyi témát gyakoroltatni kell.

Vegyük ismét példának az egység ellátó század 2. tárgykörét. A lak-tanyában a foglalkozás során végre kell hajtani a harcckészültségbe helyezést, besorolást, menet megszervezését. Ez után települési körletet kell elfoglalni. A települési körlet kiválasztására legmegfelelőbb hely a helyőrségi gyakorlóter, a hadtáp gyakorló pályája, vagy esetleg a laktanyától néhány km-re fekvő, erre a célra megfelelő terep. Ez tehát néhány km futást tesz szükségessé, és az 1. valamint a 2. foglalkozás anyaga e néhány km megtétele mellett gyakorolható.

A 3. foglalkozást egyértelműen az elfoglalt telepítési körletben kell levezetni km futás nélkül.

A 4. foglalkozás azonban már menetet feltételez. Szennyezett terepszakasz leküzdésével kezdődik. A telepítési körlet elhagyása után 1—2 km-el már jelezni lehet a szennyezett terepszakaszt (természetesen a tereptől függően), néhány km megtétele után pedig el lehet érni a szennyezett terepszakasz végét, illetve megközelíteni a mentesítés helyét. (Erre alkalmas helytől függően.)

A mentesítés végrehajtása után ismét 1—2 km megtétele után az oszlopfordítás megtörténhet, vagyis az oszlop már visszafelé, a laktanya felé közeledhet. A visszaút alatt lehet a további témákat; a légicsapás elhárítását, a rombolt útszakasz megkerülését, földi csoport támadásának elhárítását, út mentesítését, műszaki akadályok elhárítását gyakoroltatni.

Összegezve: a 2. tárgykör a tereptől és lehetőségektől függően mindössze 40—50 km vagy esetleg még kevesebb km futással megtervezhető és végrehajtható.

Néhány szót a műszaki munkákról. A fenti tárgykör 3. foglalkozása előírja a települési körlet műszaki berendezését, ezen belül gépkocsi-motorfedezékek, anyag fedezékek, óvóárkok, tüzelőállások kiását. Nagyon sok helyen hivatkozva a kultúrterületre, a növényzet megkárosítása miatt nem gyakoroltatják a műszaki munkák végrehajtását. A gyakorlótér, a hadtáp gyakorlópálya a műszaki munkák végzésének igen alkalmas területe. Emellett a terepen nagyon sok helyen van ásásra lehetőség a növényzet megsértése nélkül, csak a foglalkozás szervezőnek, vezetőnek a foglalkozás terepének szemrevételezése során ilyen szempontok figyelembe vételét is szem előtt kell tartania.

A szakharcászati komplex foglalkozások megtervezésével kapcsolatosan néhány észrevétel. A foglalkozások szervezői, tervezői ma már általában nagy gondot fordítanak erre a munkára, a levezetési tervek igen kulturáltak, nagy, sőt a legtöbb esetben túlzott méretűek. Igen sok munka fekszik bennük, ugyanakkor hiányosak. Általában hiányzik az egyes részmozzanatok levezetésének módszere, a részfoglalkozás vezetők, valamint a gyakorlók tevékenysége, a jelzők kijelölése és azok ténykedése, valamint az anyagi biztosítás.

A félreértések elkerülése végett említtem meg, hogy mindezek megszervezésre kerülnek a foglalkozások során. Van anyagi biztosítás is, (vaklőszer, jelző töltények stb.) a jelzők ténykednek, a gyakorlás folyik, azonban ezeket a kérdéseket a tervek nem tükrözik. Másrészt nem kívánhat senki a foglalkozás során fel nem használható, hogy úgy fejezzem ki magam „kirakatnak készülő” terv részeket. Ezek mind saját használatra készüljenek, de elkészülésük folyamán elkerülhetetlen a gondolkodás, mérlegelés, a jobb irányba való törekvés, mely végső soron a foglalkozás magasabb színvonalú levezetésében, a katonák érdemibb gyakoroltatásában, tudásuk, begyakorlottságuk magasabb fokában jelentkezik.

A terv részeként elkészített időgrafikon tükrözze a korábban elmondottakat, a gyakorlásra, ismétlésekre szükséges időtartamok biztosítását, amely megfelelően kellően „laza” időbeosztással készüljön, lehetőséget adva ezen keresztül a foglalkozásvezetőnek a foglalkozás rugalmas vezetésére.

Összegezve

Az elmondottak a szakharcászati komplex foglalkozások, a hadtáp katonák, alegységek kiképzésének, begyakorlásának, összekovácsolásának alapvető módszerei, melyek csapatainknál rendszerbe álltak, szervezésük, levezetésük a követelményeknek megfelelnek, céljukat többé-kevésbé elérik. A foglalkozások levezetése, módszereinek tökéletesítése, továbbfejlesztése a szakharcászati komplex foglalkozások elé kitűzött kiképzési célok elérésének magasabb fokát valósítja meg, ezen keresztül a hadtáp, végső soron a Magyar Néphadsereg harckészültségének színvonalát emeli.